

Frida Sjursdatter Tingstad

Holdninger til multietnolekt

Fordommer versus interesse

Bacheloroppgave i Nordisk

Veileder: Brit Mæhlum

Juni 2020

Innhold

1.0 Aktualisering og avgrensing	1
2.0 Holdninger til multietnolekt	1
2.1 Holdninger blant lekfolk	2
2.2 Holdninger blant lingvister	5
2.3 Hva ligger bak de ulike holdningene?	7
<i>2.3.1 Stereotype forestillinger knyttet til multietnolekt</i>	7
<i>2.3.2 «Reine» og «ureine språk»</i>	8
<i>2.3.3 Språkideologier og differensieringsprosesser</i>	9
3.0 Oppsummering og konklusjon	12
4.0 Litteraturliste	13

1.0 Aktualisering og avgrensing

Talemål endres stadig, og i et flerspråklig samfunn er det naturlig at det vil oppstå nye måter å snakke majoritetsspråket på. Multietnolekt er et godt eksempel på dette, og innebærer den eller de måtene å snakke et bestemt majoritetsspråk på, som hovedsakelig blir assosiert med flerkulturelle ungdomsmiljøer i europeiske storbyer (Mæhlum 2011: 11). I Norge forbinder man ofte multietnolekt med østkanten i Oslo der den språklige praksisen i utgangspunktet har blitt snakket av ungdom med innvandrerbakgrunn, og da ofte ikke-europeisk (Ims 2014: 25). Språkprofessor Bente Ailin Svendsen sier imidlertid at multietnolekt har blitt utbredt i mye større grad enn tidligere ettersom også en del ungdom med majoritetsnorsk bakgrunn har begynt å ta det i bruk. Hun mener dette delvis kan ses i lys av at språket har fått større oppmerksomhet enn tidligere gjennom seriene «Førstegangstjenesten», «17» og «18» og bøker som «Tante Ulrikkes vei» (Svendsen 2020). Svendsen trekker fram at dette kan bidra til at stereotyper brytes litt ned ettersom det blir et mindre fokus på sammenhengen mellom hvordan man snakker og hvordan man ser ut (Svendsen 2020).

Det skal imidlertid presiseres at denne språktrenden i all hovedsak er utbredt blant ungdommer. Dersom man undersøker den eldre generasjonens holdninger til multietnolekt, vil bildet se noe annerledes ut. Dette kommer særlig til syne i media der språket har fått betegnelser som «innvandrerorsk», «kebaborsk», «apespråk» og «pakkisorsk» av lekfolk (Svendsen under utgivelse: 9). På den andre siden mener en rekke språkforskere at multietnolekt må betraktes som et ressursfenomen, og ikke som et resultat av dårlige språkkunnskaper (Aarsæther 2010). På bakgrunn av dette vil jeg drøfte følgende problemstilling: *Hvilke holdninger har lekfolk og lingvister til multietnolekt og hva ligger bak disse holdningene?* Det vil altså bli en komparativ oppgave som tar utgangspunkt i at det eksisterer en holdningskontrast mellom lekfolk og lingvister når det kommer til synet på multietnolekt.

I første del av oppgaven vil jeg presentere empirien min for å få fram holdningskontrasten som eksisterer til multietnolekt. I neste del vil jeg se nærmere på hvordan ulike teoretiske aspekter kan hjelpe til i forståelsen på hva som ligger bak de ulike holdningene. Med andre ord er oppgaven strukturert etter problemstillingens to spørsmål, der disse blir diskutert i de tre kapitlene i hoveddelen.

2.0 Holdninger til multietnolekt

I dette kapittelet vil jeg presentere ulike holdninger som eksisterer til multietnolekt blant lekfolk og lingvister. Begrepet «kebaborsk» kommer til å stå sentralt ettersom denne

betegnelsen ofte blir brukt av lekfolk for å omtale den språklige praksisen. «Kebabnorsk» er tydelig negativt ladd der ordet *kebab* står som en sterk kontrast til *norsk*. Svendsen påpeker at denne måten å omtale språk på preger våre stereotype oppfatninger om språk og maktrelasjoner i et samfunn (Svendsen 2014: 33). «Kebabnorsk» er med andre ord en nedsettende betegnelse brukt om multietnolekt. I kontrast til dette bruker lingvister det mer positivt ladde begrepet multietnolekt.

2.1 Holdninger blant lekfolk

For å undersøke lekfolks holdninger til multietnolekt vil det være relevant å trekke inn hvilke assosiasjoner multietnolekt gir, noe som blir belyst av Stian Hårstad og Tiril Opsahl i boka «Språket i byen» (2013). Språkforskerne forklarer at multietnolekt særlig assosieres med et såkalt «gangster-språk» ettersom brukerne av den språklige praksisen gjerne blir oppfattet som gangstere av lekfolk (Hårstad & Opsahl 2013: 132). Det blir videre lagt vekt på at multietnolekt assosieres med «det fremmede», i den forstand at det eksisterer en rekke forestillinger knyttet til innvandreren generelt (Hårstad & Opsahl 2013: 135). Brukerne av multietnolekt blir assosiert med innvandreren, og fokuset er gjerne at de ikke lykkes på arbeidsmarkedet eller i samfunnet generelt (Hårstad & Opsahl 2013: 135). Slike type forestillinger kommer til uttrykk gjennom seriene «17» og «18» der man møter en guttegjeng bestående av typiske gangsterskikkelser, og der alle bruker multietnolekt når de kommuniserer med hverandre. Hovedkarakterene Abdi («17») og Emrah («18») forsøker å opparbeide seg status og respekt ved å ha et verbalt språk, i tillegg til at de bruker vold i flere sammenhenger (Bergmo 2019). De ulike karakterene framstår dessuten som «skoletapere» (Bergmo 2019). Seriene vil dermed på mange måter bygge opp under de fordommene lekfolk har til ungdommer som snakker multietnolekt.

Videre vil det være relevant å trekke fram en artikkel publisert i den danske avisen *Berlingske* der det positive ved språklig fornying og variasjon i et ellers svært homogent dansk språksamfunn blir diskutert av ulike språkforskere (Hårstad & Opsahl 2013: 107). Et flertall av leserne hadde derimot andre oppfatninger av denne språkvarianten. De la vekt på at språkformer som oppstår i flerkulturelle, urbane miljøer:

- 1) ikke har noe med majoritetsspråket å gjøre og faktisk kan virke skadelig for det
- 2) er et uttrykk for manglende språklig utvikling
- 3) er hemmende for å lykkes på arbeidsmarkedet (Hårstad & Opsahl 2013: 108).

Slike typer forestillinger kommer også til uttrykk i norsk mediediskurs. NRK-artikkelen «Folk over hele Norge snakker språket vårt» informerer om at multietnisk stil har blitt mer utbredt i

Norge enn tidligere (Svendsen 2020). For å undersøke folks holdninger til dette ønsket jeg å finne ut hva folk hadde skrevet i artikkelens kommentarfelt på Facebook. Her kom det fram utsagn som «språklig forfall» og «forferdelig språk», som viser at mange lekfolk mener at multietnolekt er skadelig for majoritetsspråket, i tillegg til at det er et uttrykk for manglende språklig utvikling. Kommentaren «lykke til med jobb» tyder dessuten på at lekfolk mener at multietnolekt er et hinder for å lykkes på arbeidsmarkedet. Til tross for at mange gir uttrykk for at de er skeptiske til multietnolekt, er det én kommentar som viser det motsatte. Personen som har skrevet kommentaren formidler at det er kult med utvikling av språk og dialekter, og denne kommentaren har fått 41 likes. De ulike kommentarene illustreres i bildene nedenfor.

Kommentarene viser at den dominerende holdningen blant lekfolk er at multietnolektiske stiler ikke har noe med majoritetsspråket norsk å gjøre, er et uttrykk for manglende språklig utvikling, og at bruken er hemmende for å lykkes på arbeidsmarkedet. Den ene positive kommentaren i eksempelet ovenfor viser at det også finnes nyanser i holdningene lekfolk har til multietnolekt.

Dersom man undersøker reaksjonene (funksjon på Facebook-innlegg) til folk, vil man finne ut at 90 personer har reagert med en «sint» emoji og 61 personer har reagert med en «trist» emoji på artikkelen «Folk over hele Norge snakker språket vårt», som vist på bildet under. Dessuten har 29 personer reagert med «latter»-emoji, som kan tyde på at folk oppfatter språket som noe komisk. Dette gir en indikasjon på at mange er kritiske til at multietnolekt har blitt mer utbredt i det norske samfunnet.

Alle 427 👍 218 😡 90 😞 61 😂 29 ❤️ 24 😱 5

Lekfolks holdninger til multietnolekt kommer også til uttrykk i kommentarfeltet som tilhører artikkelen «Derfor skrev Maria (20) roman på kebabnorsk» (2015) publisert av VG.

Artikkelen løfter fram Maria Navarro Skarangers debutroman «Alle utledninger har lukka gardiner» som er skrevet på «kebabnorsk» og som handler om oppvekst på Romsås (Norli 2015).

Her ser man at multietnolekt blir referert til som «det rotet der», i tillegg til at det blir gitt uttrykk for at språket er «grellt å skjønne». Videre er man vitne til en forestilling om at «integreringen har feilet sterkt», som illustrerer at språket blir forbundet med innvandrere generelt. Det er dessuten relevant å nevne at begrepet «kebabnorsk» også blir brukt i selve artikkelen («Derfor skrev Maria (20) roman på kebabnorsk»), noe som viser at betegnelsen har slått rot.

Forestillingen om at multietnolekt henger sammen med mislykket integrering blir dessuten løftet fram i Ingunn Ims' artikkel «Alle snakker norsk. Språkideologi og språklig differensiering i mediene» (2014). Ims forklarer at man i media gjerne finner uttalelser om at multietnolekt er en motsetning til det å være integrert i det norske samfunnet (Ims 2014: 10). Dette gir blant annet Frp-politiker Christian Tybring Gjedde uttrykk for i et portrettintervju i Dagbladet (2013). Han antyder dessuten at språkpraksisen er forbundet med religionsutøvelse og bruk av hijab, samt holdninger som ikke er ønskelige i det norske samfunnet (Ims 2014: 11).

I 2009 utførte Språkrådet og NRK en språkholdningsundersøkelse der de fant ut at de fleste nordmenn er negative til at det etablerer seg varige minoritetsspråk i Norge (62%) (Svendsen 2014: 55). Her skal det imidlertid nevnes at slike negative oppfatninger kan ha kommet av at man ikke ønsker en varig stabilisering og etablering av slike

språkkontaktbaserte talestiler (Svendsen 2014: 55). Svendsen trekker fram at det har skjedd en endring i konnotasjonene til termen «kebabsnorsk» der termen i utgangspunktet nok kunne bli oppfattet som noe positivt, en form for språklig kreativitet og nyskaping, men at den i seinere tid har blitt et synonym for «dårlig norsk» eller utvikla norsk (Svendsen 2014: 55). Hårstad og Opsahl trekker dessuten fram at spørsmål om språklig praksis i flerkulturelle miljøer kan se ut til å trigge negative holdninger til innvandrere generelt (Hårstad & Opsahl 2013: 109). På den andre siden nevner de at folks holdninger avhenger av egne erfaringer med, og kompetanse i ulike former for flerspråklighet (Hårstad & Opsahl 2013: 109). Dette viser også at det finnes nyanser i folks holdninger til multietnolekt.

De ulike eksemplene jeg har trukket fram viser dermed at lekfolk generelt ser ut til å være negativt innstilte til multietnolekt. Holdningen er ofte at multietnolekt ikke har noe med majoritetsspråket å gjøre, er et uttrykk for manglende språkkunnskaper, at bruken er en hindring for å lykkes på arbeidsmarkedet, og at den språklige praksisen er forbundet med mislykket integrering.

2.2 Holdninger blant lingvister

Når det gjelder lingvisters holdninger til multietnolekt, nevnte jeg ovenfor at det positive ved språklig fornying og variasjon i et ellers svært homogent dansk språksamfunn ble diskutert av ulike språkforskere i avisen *Berlingske*. Dersom man undersøker norske lingvisters holdninger til multietnolekt, vil det også komme fram en rekke positive utsagn. I NRK-artikkelen «Folk over hele Norge snakker språket vårt» uttrykker Svendsen at hun er positiv til at multietnolekt har blitt mer utbredt enn tidligere (Svendsen 2020) der den språklige praksisen også har blitt tatt i bruk av ungdom med majoritetsnorsk bakgrunn: «*Jeg har sett at gutter på Oslos vestkant tar i bruk denne måten å snakke på – et sted man ikke har sett det i samme grad tidligere.*» (Svendsen 2020). Videre løfter hun fram at denne «trenden» vil kunne bidra til større integrering ettersom det blir et mindre fokus på sammenhengen mellom hvordan man snakker og hvordan man ser ut (Svensen 2020).

I en annen artikkel publisert av Høgskolen i Oslo trekker språkforsker Finn Aarsæther fram at det er en misforståelse at ungdom som bruker multietnolekt ikke kan snakke godt norsk (Aarsæther 2010). Han forklarer at det ikke handler om mangel på språkkompetanse, men om en bevisst språklig kodeveksling som brukes i bestemte situasjoner (Aarsæther 2010). I dette tilfellet dreier kodeveksling seg om å veksle mellom trekk fra ulike språk. I én og samme undersøkelse gjennomført av Aarsæther kommer det fram at ungdommer som er brukere av stilen tilpasser språkbruken både til samtalepartneren og virksomheten som pågår.

Dette innebærer at de bruker multietnisk stil seg selv imellom, og ikke på et jobbintervju for eksempel. På bakgrunn av dette understreker Aarsæther at forskere er opptatte av at multietnolekt må betraktes som et ressursfenomen, og ikke som et resultat av dårlige språkkunnskaper (Aarsæther 2010). I «Språk i byen» (2013) forklarer dessuten Stian Hårstad og Toril Opsahl at det i multietniske ungdomsmiljøer har oppstått nye måter å snakke norsk på, og at dette ikke nødvendigvis handler om manglende norskkunnskaper. Enkelte ungdommer vil faktisk kalle det for sin egen dialekt, mens andre knytter multietniske språktrekk til identitet gjennom å navngi språkformen etter lokalmiljøet sitt (Hårstad & Opsahl 2013: 144). Aarsæther, Hårstad og Opsahl understreker dermed at bruk av multietnisk stil må betraktes som noe annet enn manglende språkferdigheter.

Bruken av multietnolekt blir videre diskutert i «Språket i byen» der Hårstad og Opsahl løfter fram at det finnes et *alternativt* språklig marked der multietniske stiler kan konverteres på fordelaktige måter (Hårstad & Opsahl 2013: 112). De omtaler dette som et «undergrunnsmarked» der multietnolekt har en høy «markedsverdi» (Hårstad & Opsahl 2013: 113). Her skal det imidlertid nevnes at språkstilen allment tillegges lav status, (Hårstad & Opsahl 2013: 113) noe jeg illustrerte i kapittel 2.1.

I kommentarfeltet til artikkelen «Derfor skrev Maria (20) roman på kebabnorsk» fant jeg også et utsagn fra en som studerer språk, og personen kan derfor betraktes som noe midt mellom lekfolk og lingvist. Vedkommende gir uttrykk for at «det er nærmest umulig å bevare norsken akkurat slik det er nå», og at «språket alltid vil endre seg». Videre forklarer hen at multietnolekt oppstår naturlig i et flerkulturelt samfunn, og at vi alle må akseptere at vi ikke kan hindre en slik språkutvikling. Til slutt understreker hen at vi burde glede oss over at multietnolekt har gitt oss nye måter å snakke norsk på ettersom hen mener at det gjør språket vårt rikere. Holdningene til vedkommende blir illustrert i bildet under.

Jeg studerer selv språk og det første man da lærer er at språket er under konstant utvikling, av mange forskjellige grunner, mest av alt, kontakt med andre kulturer.. Det er nærmest umulig å bevare norsken akkurat slik den er nå, vi har for eksempel like mange engelske laaneord, eller mer (de er faktisk fastsatt og akseptert i ordbøker) enn det vi har "kebabnorske" ord i hverdagsbruken! Sist men ikke minst, husk at hvert nye ord bringer en ny idé inn i samfunnet, som gjør oss alle rikere...! Jo flere ord, språk, talemåter det er i et land beviser at landet er rikt på kulturer!! Er det så ille? Gled dere over dette og ikke prøv å bevare språket intakt ettersom det alltid vil endre seg. Og det er faktisk umulig å gjøre noe med.

Lik dette · Svar · 5 år · Endra

Til sammen illustrerer de ulike eksemplene at lingvister generelt er positive til multietnolekt. Det blir lagt vekt på at den språklige praksisen kan bidra til større integrering, at det er en språkressurs og at det gjør språket vårt rikere.

2.3 Hva ligger bak de ulike holdningene?

Jeg har til nå illustrert at det eksisterer en holdningskontrast til multietnolekt mellom lekfolk og lingvister. I dette kapittelet ønsker jeg å undersøke hvordan disse holdningene skal forstås ved å ta i bruk ulike teoretiske aspekter. Jeg vil begynne med å se på stereotype forestillinger knyttet til multietnolekt, da dette aspektet er viktig for å forstå hva som ligger bak lekfolks holdninger til den språklige praksisen. Dette vil være et viktig utgangspunkt for å kunne forstå den eksisterende holdningskontrasten.

2.3.1 Stereotype forestillinger knyttet til multietnolekt

Det eksisterer en rekke stereotype forestillinger, eller assosiasjoner, knyttet til multietnolekt, noe Hårstad og Opsahl løfter fram i boka «Språket i byen». De nevner blant annet at språket ofte kan assosieres med noe småkriminelt, i den forstand at brukere av språket blir oppfattet som gangsterskikkelser (Hårstad & Opsahl 2013: 132). Den typiske gangsterskikkelsen skal ha et tøft image der det blir lagt vekt på klær, hår, kroppsspråk og verbalt språk. Alle disse stiltrekkene skal framheve «barskhet», fysisk styrke og den stereotype «alfahann»-maskuliniteten (Hårstad & Opsahl 2013). På den måten signaliserer man høy *gatekapital* (Hårstad & Opsahl 2013: 132). *Gatekapital* innebærer at det vil lønne seg å ha et rykte som voldelig for å opparbeide seg status og respekt (Hårstad & Opsahl 2013: 132). Dette kommer blant annet fram i seriene «17» og «18» der de ulike hovedkarakterene forsøker å opparbeide seg status og respekt ved å ha et verbalt språk, i tillegg til at de bruker vold i flere sammenhenger.

Videre peker Hårstad og Opsahl på stereotyper knyttet til «det fremmede» eller «utenlandske» ved multietniske trekk der lekfolk ofte assosierer multietnolekt med innvandrerene (Hårstad & Opsahl 2013: 136). Her blir det blant annet formidlet at det eksisterer forestillinger om innvandrerene som aggressiv og mindre lovlydig enn nordmenn generelt, i tillegg til at innvandrerene blir sett på som en «skoletaper» (Hårstad & Opsahl 2013: 135). Mediediskurser som eksemplene fra NRK, VG og *Berlingske* viser nettopp at det eksisterer slike type forestillinger knyttet til multietnolekt. Brukerne av multietnolekt blir assosiert med innvandrerene der fokuset gjerne er at de ikke lykkes på arbeidsmarkedet eller i samfunnet generelt. Slike forestillinger kommer også til uttrykk i seriene «17» og «18» der flere av karakterene tilhører et kriminelt miljø, i tillegg til at de gjør det dårlig på skolen.

Til sammen viser de ulike forestillingene at lekfolk ofte assosierer multietnolekt med noe småkriminelt, gangsterskikkelsen og innvandrereren. Dette gir en forståelse for lekfolks kritiske holdning til den språklige praksisen ettersom språket ofte er forbundet med holdninger som ikke er ønskelige i det norske samfunnet, og at det strider imot majoritetsnorsk.

2.3.2 «Reine» og «ureine språk»

For å forstå hva som ligger bak holdningskontrasten mellom lekfolk og lingvister vil det blant annet være relevant å bruke Brit Mæhlums refleksjoner om «reine» og «ureine» språk. Hun forklarer at *purisme* som ideologisk tradisjon er kjernen bak selve ideen om «ureinhet» i forbindelse med språk (Mæhlum 2011: 3). Mæhlum peker på at purisme som overordnet tankebygning dreier seg om en holdning til språk som identifiserer enkelte elementer som «reine» og dermed ønskelige, mens andre elementer blir betraktet som «ureine» og bør av den grunn unngås eller fjernes (Mæhlum 2011: 3). Dette utdyper hun ved å vise til at puristiske idealer anser det ensartete språket med mest mulig enhetlig opphav som det eksemplariske – og som altså betraktes som «reint» (Mæhlum 2011: 4). I empiridelen viste jeg nettopp hvordan lekfolk gir uttrykk for at norsk i sin «reineste» form er selve språkidealet, blant annet ved å vise til Språkrådets og NRKs språkholdningsundersøkelse fra 2009. I undersøkelsen fant man ut at de fleste nordmenn er negative til at det etablerer seg varige minoritetsspråk i Norge, noe som tyder på at de anser majoritetsnorsk som det ønskelige språket. Med andre ord kan man si at multietnolekt utfordrer en slik purisme knyttet til språk.

«Ureine» språk blir ofte forbundet med «forfallsmyten», som dreier seg om at alle språkendringer blir tolket som et uttrykk for hvordan språkbrukerne krenker noen ubrytelige regler og på den måten bidrar til å ødelegge det «perfekte» språket (Mæhlum 2011: 5). Slike forestillinger om at språk er «ureine» finner man blant annet om multietnolekt. Multietnolekt består av innlånte ord fra ulike immigrantspråk, i tillegg til brudd med en rekke grammatiske regler innenfor det aktuelle språksamfunnet. Bruddene har gjerne likhetstrekk med ulike fenomener i klassiske innlærerspråk (Mæhlum 2011: 11). Multietnisk stil blir ofte omtalt med nedsettende betegnelser, noe jeg har illustrert ved å vise til ulike artikler, kommentarfelt og debattforum. Lekfolk omtaler gjerne språkfenomenet som «kebabnorsk» og «jallanorsk», og det blir generelt oppfattet som «dårlig» språkbruk. Nærmere bestemt gir lekfolk uttrykk for at multietnolekt ikke har noe med majoritetsspråket å gjøre, i tillegg til at det signaliserer manglende språkferdigheter. De anser med andre ord multietniske språktrekk som «ureine», og slik sett «dårlige», og gir dermed uttrykk for at trekkene ødelegger det «perfekte» språket.

Dette står i kontrast til lingvisters holdninger til multietnolekt ettersom de legger vekt på at man må akseptere at språket endrer seg – og at man ikke kan hindre en slik utvikling. Dessuten løfter de fram at multietniske språktrekk gjør språket vårt rikere, i motsetning til lekfolk som gir uttrykk for at disse trekkene bør unngås. Det kan derfor se ut til at den puristiske tankebygningen preger lekfolk i større grad enn lingvister.

Sammen illustrerer forestillingene om «reine» og «ureine» språk at det eksisterer holdninger og oppfatninger i samfunnet om at bestemte måter å snakke majoritetsspråket på er mer foretrukket enn andre. I Norge i dag har dialektene høy status, også blant lekfolk, men multietnolekt blir oppfattet som noe fremmed og rart. Dersom vi tenker på multietnolekten som en talemålsvariant, er det en fremmed måte å bruke norsk talemål på, som gir assosiasjoner til noe negativt og brudd på grammatiske regler blant lekfolk. Dette står i kontrast til lingvisters oppfatning av multietnolekt ettersom de ser på språk som et forskningsområde, noe «nøytralt», der de verdsetter de ulike språklige fenomenene, uavhengig av kontekst og de sosiolingvistiske rammene. For dem blir multietnolekt et nytt forskningsfelt der de ser på den språklige praksisen som noe nytt og spennende – det kan på mange måter sammenlignes med en biolog som oppdager en ny art. Med andre ord har språkforskere en helt annen innfallsvinkel til språkfenomenet. Dette er essensielt for å forstå holdningskontrasten til multietnolekt mellom lekfolk og lingvister.

2.3.3 Språkideologier og differensieringsprosesser

Videre vil det være relevant å trekke fram Ingunn Ims' artikkel om språkideologier og differensiering. I artikkelen blir *ideologisering* beskrevet som prosesser der gitte måter å snakke på gjenkjennes i samfunnet, *indeksikaliseres* og tilskrives verdier på ulikt grunnlag av ulike aktører (Ims 2014: 10). *Indeksikalisering* kan beskrives som en prosess der visse måter å snakke på vil ha varierende symbolsk innhold og verdi på et lingvistisk marked (Ims 2014: 10). Dette innebærer at sosial kontekst vil kunne avgjøre om de samme språklige trekkene fungerer som en sosial ressurs eller som et sosialt hinder (Ims 2014: 9). Dette kan ses i sammenheng med folks holdninger til multietnolekt ettersom det vil variere om folk anser språkfenomenet som en ressurs eller som et hinder. Som jeg har vist i empiridelen er mange lekfolk skeptiske til den språklige praksisen, og anser det som en hindring for å lykkes i arbeidslivet. Dette forsterkes ved at de bruker den nedsettende betegnelsen «kebabnorsk» om språkpraksisen, som nettopp understreker at språket er en kontrast til majoritetsnorsk. På den andre siden understreker språkforskere at multietnolekt må oppfattes som en ressurs, framfor en hindring. De trekker blant annet fram at bruk av multietnisk stil ikke handler om mangel på

språkforståelse, men om en bevisst språklig kodeveksling som brukes i visse situasjoner. I tillegg løfter de fram at det eksisterer et alternativt lingvistisk marked, et gatemarked, der multietnolekt har høy markedsverdi. Dette er blant annet tilfellet i seriene «17» og «18» der de ulike karakterene bruker multietnolekt for å opparbeide seg status og respekt (Bergmo 2019), og de befinner seg dermed i et miljø der multietnolekt blir tillagt høy prestisje. Man kan dermed se at sosial kontekst er viktig for å forstå holdningskontrasten til multietnolekt.

Ingunn Ims legger særlig vekt på tre ideologiseringsprosesser der språklige trekk knyttes til bestemte forestillinger, stereotyper og ideologier. Det er snakk om *ikonisering*, *gjentatt produksjon av motsetninger*, og *utvisking* (Ims 2014: 10). *Ikonisering* dreier seg om at gitte språklige trekk blir forbundet med en gruppes væremåte eller egenskaper (Ims 2014: 10). Som følge av at språklige trekk forbindes med forestillinger om hvordan språkbrukeren *er*, dannes stereotype forestillinger om språk og språkbruk (Ims 2014: 10), noe jeg illustrerte i kapittel 2.3.1. I empiridelen pekte jeg dessuten på at man gjerne finner uttalelser i media om at det er en slik ikonisk kobling mellom «kebabnorsk» og personlige egenskaper (Ims 2014: 10). Jeg viste blant annet til et portrettintervju i Dagbladet (2013) der Frp-politiker Christian Tybring Gjedde gir uttrykk for at han forbinder multietnolekt med religionsutøvelse og bruk av hijab, samt holdninger som ikke er ønskelige i det norske samfunnet. En slik form for ikonisering kommer også til uttrykk i seriene «17» og «18» der multietnolekt blir forbundet med voldelig og utagerende oppførsel. I begge disse tilfellene blir ikonisering forsterket ved en *gjentatt produksjon av motsetninger* som her innebærer at ikoniske koblinger mellom språk(bruk) og sosiale egenskaper opprettholdes som stereotyper (Ims 2014: 11). I seriene knyttes multietnolekt til ungdommer med innvandrerbakgrunn, og atferd som ikke er ønskelig i det norske samfunnet. Dette kommer også fram i Tybring-Gjedde sin uttalelse, i tillegg til at han har en oppfatning av at det å snakke «kebabnorsk» er en motsetning til det å være integrert i det norske samfunnet. I uttalelsen ser man dessuten at «kebabnorsk» forbindes med muslimer, som er et eksempel på *utvisking*. *Utvisking* innebærer at relevante aspekter som ikke passer inn i framstillinga av forhold eller fenomener, holdes borte og utelates (Ims 2014: 12). *Ikonisering*, *gjentatt produksjon av motsetninger* og *utvisking* er altså sentrale prosesser som påvirker hverandre gjensidig.

Mediene kan dessuten bidra til språklig differensiering, noe som både er tilfellet i avisartikkelen «Folk over hele Norge snakker språket vårt» og «Derfor skrev Maria (20) roman på kebabnorsk» som jeg viste til i empiridelen. I artiklene oppstår det ikoniske bånd mellom det å snakke «kebabnorsk» og ungdommer med innvandrerbakgrunn (Ims 2014: 15). I begge disse artiklene møter man personer som snakker «kebabnorsk», og de demonstrerer hva

som er typiske «kebabnorske» ord. Det kommer dessuten til uttrykk at disse personene er oppvokst på østkanten i Oslo, som mange forbinder med innvandrer miljøer. Artikkelen vinkles med andre ord mot brukere av den språklige praksisen som tilhører et flerkulturelt miljø. Begge artiklene utløste debatter i kommentarfelt på Facebook der lekfolk ga uttrykk for at «kebabnorsk» er et resultat av manglende norskferdigheter, og at det ikke har noe med majoritetsspråket å gjøre. I dette tilfellet kan man anta at artiklenes fokus på brukere av multietnolekt som tilhører et flerkulturelt miljø «framprovoserer» slike typer holdninger hos lekfolk. Både debatten og kommentarfeltene på Facebook illustrerer dermed tydelig hvordan mediene kan bidra med å etablere motsetninger som er knyttet til språkbruk og språkbrukere, og vil dermed kunne ha innvirkning på folks holdninger til multietnolekt.

Hittil gir altså de ulike eksemplene en indikasjon på at mediebildet vil kunne påvirke folks holdninger til multietnolekt. Men preger dette holdningene til lekfolk og lingvister på samme måte? Ut fra mine tidligere refleksjoner kring holdningskontrasten mellom disse to gruppene er det mye som tyder på at lekfolk lettere lar seg influere av mediebildet enn det som er tilfellet blant lingvister. Lingvister betrakter multietnolekt som et interessant språkfenomen, og anser det som en naturlig språkutvikling i et flerkulturelt samfunn. Lekfolk har på den andre siden ikke en slik type forståelsesramme for språkfenomenet der mange forbinder språket med «dårlig» norsk, uten at de nødvendigvis vet noe mer om hva dette innebærer. Når man mangler en slik type forståelse for språket vil det være naturlig at man lettere lar seg påvirke av utsagn fra media. For å illustrere dette enda tydeligere kan man se for seg to 18-åringer som nettopp har fått stemmerett. Den ene har lite kunnskap om norsk politikk, og har derfor ingen klare formeninger om hvilket parti som vil være det beste valget. Dette endrer seg under en skoledebatt der talsmannen for Senterpartiet sier at bompenger burde forbys. Vedkommende tenker at dette er fornuftig, og bestemmer seg derfor for å stemme Senterpartiet ved neste valg. Den andre personen har lest seg mer opp om politikk på forhånd, og stiller seg dermed mer kritisk til om det politikeren sier faktisk er gjennomførbart. Som dette eksempelet illustrerer vil kunnskap og kompetanse på feltet være med på å nyansere synet på multietnolekt.

Ims' refleksjoner om språkideologier og differensiering tyder dermed på at både sosial kontekst, ikonisering, gjentatt produksjon av motsetninger, utvisking og differensiering vil kunne ha betydning for holdningskontrasten som ligger til grunn blant lekfolk og lingvister når det kommer til synet på multietnisk stil.

3.0 Oppsummering og konklusjon

Jeg vil nå avslutte oppgaven med å oppsummere problemstillingen som har blitt diskutert i hoveddelen; *Hvilke holdninger har lekfolk og lingvister til multietnolekt og hva ligger bak disse holdningene?* Som nevnt innledningsvis tok jeg utgangspunkt i at det eksisterer en holdningskontrast til multietnolekt mellom lekfolk og lingvister. Jeg forsøkte å belyse denne holdningskontrasten ved å ta i bruk egne eksempler – både utsagn fra nyhetsartikler og tilhørende kommentarfelt på Facebook. Videre diskuterte jeg empirien i lys av ulike teoretiske aspekter for å finne ut hvordan de ulike holdningene skal forstås.

Som vist i oppgaven er lekfolk generelt kritiske til multietnolekt, mens lingvister er mer positive til den språklige praksisen. Dette kom tydelig til uttrykk i de ulike kommentarfeltene på Facebook, debattforaene og nyhetsoppslagene. Lekfolk assosierer ofte multietnolekt med gangstere og «det fremmede», i tillegg til at de anser den språklige praksisen som et mislykket forsøk på å snakke majoritetsspråket, at bruken vil kunne hindre folk fra å lykkes på arbeidsmarkedet, og at den språklige praksisen er en motsetning til det å være integrert i samfunnet. Det er imidlertid viktig å ta høyde for at ikke alle lekfolk er negative til multietnolekt, og at enkelte faktisk mener at det er positivt med en slik type språkutvikling, noe den ene kommentaren i kommentarfeltet illustrerer. På den andre siden løfter lingvister fram at den språklige praksisen kan bidra til større integrering, at det er en språkressurs og at det gjør språket vårt rikere. Selvsagt vil det også finnes språkforskere som er konservative når det kommer til språk, og som på et personlig plan er skeptiske til språkfenomenet. Poenget er at man i rollen som forsker vil studere fenomenet i et forskningsperspektiv. Her vil man altså kunne skille mellom forskeren som person og forsker.

De ulike holdningene kan forstås på flere måter, noe jeg har illustrert ved å benytte meg av ulike teoretiske aspekter. Hårstad og Opsahl viser at det blant lekfolk eksisterer en rekke stereotype forestillinger knyttet til brukeren av multietnolekt. Det dreier seg blant annet om forestillinger om at den tradisjonelle brukeren av språket er innvandrer, har ikke-europeisk bakgrunn og har noen «gangster»-egenskaper. Videre viser Mæhlums refleksjoner om «reine» og «ureine» språk at multietnolekt utfordrer en purisme knyttet til språk, og at disse språktrekkene blir oppfattet som «ureine», og dermed «dårlige». Til slutt illustrerer Ims' refleksjoner om språkideologier og differensiering at mediediskurser, og deres formidling av multietnolekt, vil kunne prege «vanlige folks» oppfatninger av den språklige praksisen. Til sammen viser de ulike teoretiske aspektene at holdningskontrasten til multietnolekt er nokså sammensatt, og at det finnes en rekke ulike måter å forstå de ulike holdningene på.

Som jeg nevnte innledningsvis, har multietnolekt fått større oppmerksomhet enn tidligere gjennom seriene «Førstegangstjenesten», «17» og «18» og bøker som «Tante Ulrikkes vei». Dessuten har populære norske artister som Karpe Diem og Arif gjort språkfenomenet mer synlig. Disse artistene har innvandrerbakgrunn, noe de gir uttrykk for gjennom sin musikk. Slike kulturelle uttrykk, og det at majoritetsbefolkninga verdsetter disse uttrykkene, kan på sikt være med på å skape en legitimitet og respekt for multietnisk språkutvikling. Lingvister påpeker at språket er i stadig forandring, og at man må akseptere en slik utvikling. Det at språkfenomenet har fått fotfeste på flere områder vil kunne gi en ny form for legitimitet hos også andre enn brukerne av språket. Her ligger det mange spennende muligheter for framtidig forskning på feltet, noe jeg ser fram til å utforske nærmere i min masteravhandling.

4.0 Litteraturliste

Aarsæther, Finn (2010). *Misliker kebabnorsk*. Hentet 21.04.20 fra <https://forskning.no/sprak-etnisitet-hogskolen-i-oslo/misliker-kebabnorsk/808005>

Bergmo, Tonje (2019). «18» (1:18)». Hentet 30.05.20 fra <https://www.nrk.no/presse/programtaler/18-118-1.14687618>

Hårstad, Stian & Toril Opsahl (2013). *Språk i byen: Utviklingslinjer i urbane språkmiljøer i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.

Ims, Ingunn (2014). «Alle snakker norsk. Språkideologi og språklig differensiering i mediene», *NOA norsk som andrespråk*, 30(1), 5-40.

Mæhlum, Brit (2011). «Det «ureine» språket – Forsøk på en kulturesemiotisk og vitenskapsteoretisk analyse», *Maal og Minne*, 1-31

Norli, Camilla (2015). *Derfor skrev Maria (20) roman på «kebabnorsk»*. Hentet 16.05.20 fra <https://www.vg.no/rampelys/bok/i/P1WGX/derfor-skrev-maria-20-roman-paa-kebabnorsk>

Svendsen, Bente (2014). «Kebabnorskdebatten. En språkideologisk forhandling om sosial identitet», *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14(1), 33-62.

Svendsen, Bente (2020). *Folk over hele Norge snakker språket vårt*. Hentet 20.02.20 fra <https://www.nrk.no/kultur/norske-serier-gjor-kebabnorsk-aktuelt-igjen-1.14899770#Quiz>

Svendsen, Bente (under utgivelse). «Norway: Contemporary urban speech styles», *Urban contact dialects and language change*.

